

En klassisk eventyrer

Reinhold Messner interviewet af
Søren Smidt

Foto: Lars Svenson

Under Reinhold Messners besøg til Danmark den 9. maj havde jeg fornøjelsen af at lave et længere interview med Messner. Interviewet foregik på engelsk og er oversat af overtegnede.

Reinhold Messner er født 1944 i Sydtyrol (Italien). Messner var fra begyndelsen af 1970'erne til midten af 80'erne den mest indflydelsesrige Himalaya klatrer. Især har spørgsmålet om nytænkning og stil præget Messners bidrag til alpinismen.

I 1960'erne udviklede Reinhold Messner sig til sin tids bedste klippeklatrer og skrev bla. bogen Den 7'ende Grad (det var dengang grænsen for det menneskeligt mulige var 6'grad). Efter en række dårlige erfaringer med store ekspeditioner begyndte Messner at udvikle en letvægts tilgang til Himalaya bjergene. Peter Habeler og Messner klatrede som de første et 8000 m højt bjerg i alpin stil. I 1978 besteg de sammen som de første uden ilt, Mount Everest. Samme år klatrede Messner som den første et 8000m højt bjerg solo. I 1980 klatrede Messner som den første (og hidtil eneste) Everest solo uden ilt. Sammen med Hans Kammerlander foretog Messner den første (og hidtil eneste) travers af to 8000m. bjerge Gasherbrum I og Hidden Peak.

I 1986 havde Messner som den første besteg alle fjorten 8000 metere i verden. Han havde 12 gange været på vej mod toppen af et 8000 m bjerg uden

succes og 18 gange stået på toppen af et 8000 m bjerg, i alt 40 forsøg på 16 år. Denne rekordopremsning siger kun ganske lidt om, hvad det egentlig gik ud på - nemlig at udforske grænserne for, hvad der var menneskeligt muligt og sætte nye normer for, hvad der er "fair means" i alpinisme.

De sidste 10 år har Messners interesse været koncentreret om de store vidder - ørken- og polarområderne, bl.a. har han krydset Grønland og Antarktis.

SS: *Hvad er udsigterne for klatring i Himalaya - er turismen afslutningen på eventyret, således som du har repræsenteret det?*

RM: Jeg ser fakta, og jeg accepterer fakta. Jeg tror, at kommercielle ekspeditioner vil overtage Himalaya klatringen. Generelt tror jeg, at turismen vil ekspandere, fordi man i dag med fly og andre transportmidler kan komme overalt. Der er også sket en lempelse mht. muligheden for at få en tilladelse til at klatre. For 20 år siden var det særdeles svært at få en tilladelse til klatring. For 50 år siden var det svært at få tilladelse til at komme ind i Nepal. Kun få kunne rejse dertil. I de sidste 20-30 år har vi materialiseret klatring, hvis man kan udtrykke det sådan: Boulderering er blevet en populær sport. Hvad er en boulder, ikke andet end et lille bjerg, hvis man knuser et stort bjerg får man mange boulders, og nu er "boulderering"

IN: Når man klatrer de store bjerge på kommercielle ekspeditioner med 4-500 klatrere i basislejrene, som det er foregået de sidste år, og alle går op og ned via store store lejre, bliver bjerget knust til "boulders", det er ikke mere det samme som tidligere. Bjergene afstedkommer stadig stor fornøjelse, men de nydes i bitte små portioner. Udsatheden - usikkerheden (the exposure), som set fra min synsvinkel er den højeste værdi reduceres hele tiden. Udviklingen af sikkerhedsforanstaltninger i klatring og ved polarfærd, som f.eks. satellitkommunikation, GPS-navigation og helikopterredningstjenester er med til at reducere udsatheden, således at eventyrværdien er forsvundet. Klatring er blevet en sport, der ikke har noget med eventyr at gøre i dag. Det er da muligt, hvis nogen forsøger at traversere Everest fra syd mod nord, og fortsætter videre over Lhotse og Nuptse, at de i det mindste noget af vejen vil være alene, uden fastgjorte reb og permanente lejre. På den tur vil der stadig være en mulighed for at være udsat, at være alene, at være i fare, at kæmpe på egen hånd. Men den normale tilgang til klatring reduceres mere og mere til et lille adrenalin kick. Akkurat som det foregår i Alperne ved at hoppe ned i små floder, at abseile ned over små klipper og at klatre på klipper tæt ved vejen. De store vægge er ikke mere så efterspurgt. Men dette er facts og jeg accepterer dem, selvom det ikke har min interesse. Siden jeg var barn har jeg været fascineret af eventyr og jeg er stadig fascineret af eventyr. En af grundene til at jeg har bevæget mig fra de høje bjerge til de store vidder, er kærligheden til

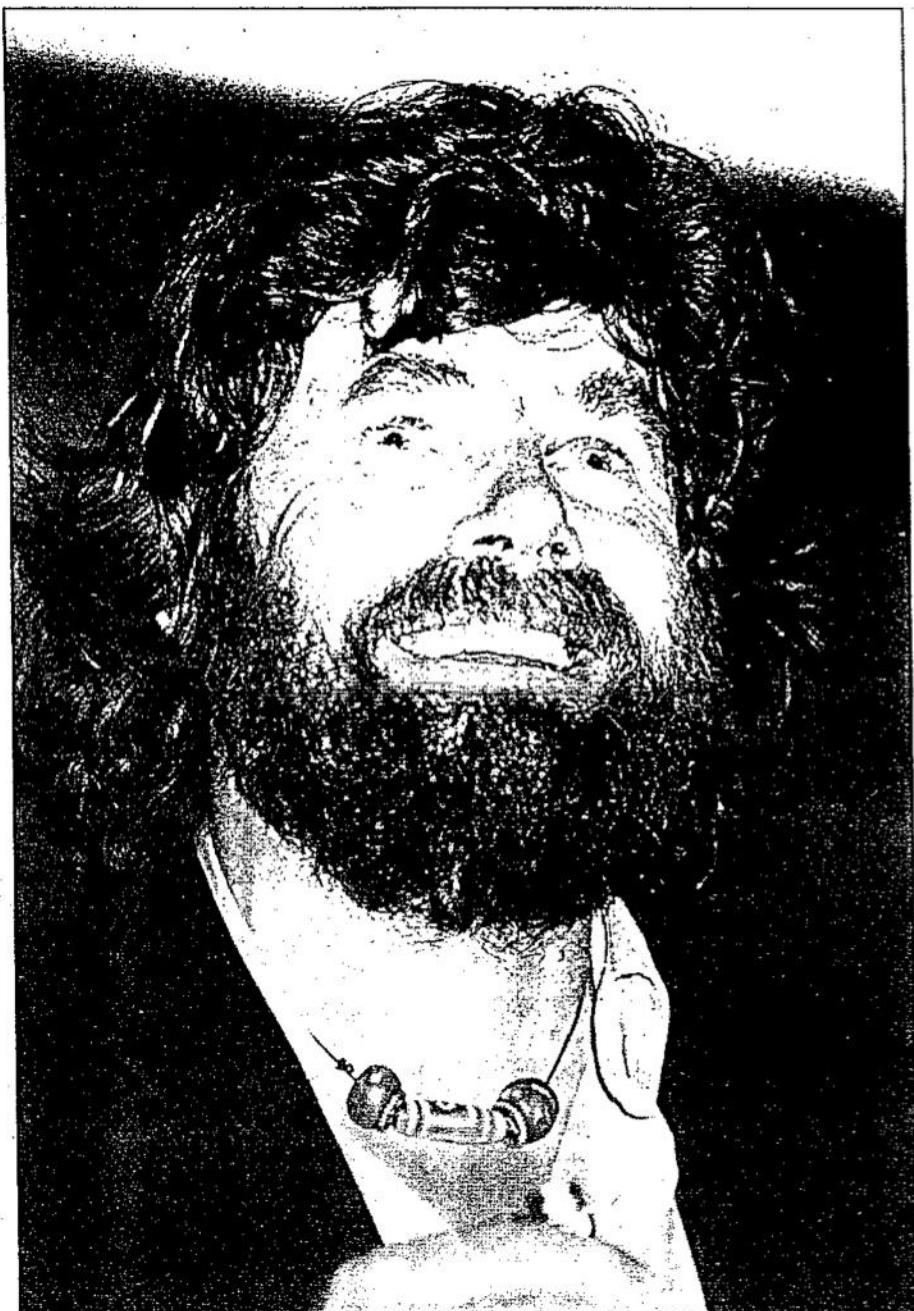
udsatheden. Selv under krydsningen af Grønland (fra Angmassalik til Thule), så vi ikke nogen andre mennesker eller lejre på den 2200 km lange tur. Vi havde alligevel kontakt med verden. I tilfælde af uheld kunne vi tilkalde hjælp. De danske myndigheder kræver at man har en Beacon med (nodsender), ellers får man ikke tilladelse til at gå indover Indlandsisen.

SS: *Jeg er ked af at kunne fortælle, at nu kan man købe skiture, som går indover isen fra vest til øst.*

RM: Jeg har hørt om det. Turene går fra Søndre Strømfjord til Angmassalik. Deltagerne skal bare gå - alt udstyr transporteres på snescothere. Det har intet med eventyr at gøre. Men de kan sælge det.

Et tysk rejsebureau forsøgte at sælge en anden tur, hvor deltagerne selv skulle trække deres udstyr på pulk. De kunne ikke sælge turen. De spurgte om jeg ville guide turen, men jeg afslog - aldrig. Dette nye koncept er meget værre. Det er afslutningen på eventyret. Alle disse mennesker vil komme tilbage og sige - "Vi krydsede Grønlands indlandsis" - mange vil sikkert komme tilbage og sige - "Jeg krydsede Grønland alene." Min nye bog handler om alt dette. Jeg viser hvordan eventyrets værdi siden 1895 på de tre poler Nordpolen, Sydpolen og Mt. Everest, er blevet materialiseret.

SS: *Er der tale om forskellige tankegange - to former for værdihævdelse, hvor man i det ene priser og søger sikkerhed, mens man i den anden hævdar udsathed og usikkerhed, som værdi.*

RM: Rigtigt, rigtigt - men sikkerhedstankgangen vinder. De fleste mennesker går den sikre vej. For at lave svære ruter på klipper, i niende, tiende og elvte sværhedsgrad, skal man have bolte overalt, ellers kan man ikke gøre det. De unge klatrere idag siger - "Vi klatrer helt frit" - men de er mindre frie end nogensinde. For at kunne klatre de sværeste klipperuter, skal de have bolte for hver 2-3 meter, ellers syntes de det er for risikabelt. Derfor er der megen teknologi involveret i realiseringen af den slags klatring. De klatrer frit på klippen, i kraft af et perfekt sikkerhedssystem. Friklatring forudsætter risikoen ved fald. Hvis risikoen ved fald ikke er der, så laver du noget andet end friklatring. Jeg mener, at eventyr er defineret ved døden - ved risikoen for at dø. Hvis risikoen for at dø er væk, gør vi noget andet end friklatring. Det er en herlig sport, jeg har ikke noget imod det, men det er noget helt andet.

SS: *Filosoffen og klatreren Lito Tejeda-Flores skrev i 1967 en artikel - Games climbers play - hvor han hævdede, at det der er fælles for forskellige former for klatring, hvis man opfatter dem som spil, er at spillerens handlinger har virkelige og uafvendelige konsekvenser. Kan man i den forstand, med sportsklatring og kommerciel bjergbestigning, overhovedet tale om klatring?*

RM: Det er stadig klatring. Men det er en sport. Det kaldes også sportsklatring. Det er den rigtige definition sportsklatring. Sport - men ikke mere et spil. Jeg foretrækker begrebet spil eller kunst.

Klatring er set fra en anden synsvinkel kunst. Sportsklatring kan også indeholde et kunstnerisk moment. Hvis en person er kunstnerisk begavet, kan man tale om, at vedkommende optræder på en væg. Det er ganske vist en anden opfattelse af kunst end min. Min kunstopfattelse går ud på, at jeg virkelig har en idé i mit hoved. Jeg får en idé - f.eks. at gå fra Sibirien til Canada uden hjælp udefra - bagefter prøver jeg at udføre ideen. Akkurat som en maler der har en idé i sit hoved, som han maler, hvorefter billedet er færdigt. Hvis jeg kan udføre min idé, og hvis ideen stemmer overens med fakta, er det et stykke kunst. Det gælder også selvom der ikke er efterladt noget bagefter. Jeg efterlader kun et minde, intet andet. Forskellen i kunstopfattelse, er måske en mindre betydningsfuld forskel, for klatring, mellem en værdi og en anden. I sport er det højere og højere sværhedsgrad, og hurtigere og hurtigere tid, der er vigtigt, fordi det er det eneste du kan måle - tid og sværhedsgrad. Og de måler det. De er overhovedet ikke interesseret i risiko. Risikomomentet søges elimineret i deres sport. De er ikke interesseret i opfindsomhed. De løber bare op af Everest på en forberedt rute, i en forudbestemt stil (styret af faste reb og lejre), så hurtigt som muligt. Så kommer de tilbage og siger - Jeg gjorde det 2 minutter hurtigere end den forrige - uden virkelig at forstå, at man ikke kan foretage nogen sammenligning. Det kan man ikke, fordi sneforhold og vejrforhold udgør en for præstationen afgørende af forskel fra gang til gang. De forstår heller ikke, at den slags rekordjageri kun er muligt på et forberedt bjerg (med faste reb og lejre). Et forberedt bjerg er ikke mere et bjerg,

det er et ødelagt bjerg. Det er noget andet. Jeg tager altid til andre steder end dér hvor alle andre går. Hvis alle tager til 8000 m bjergene, rejser jeg måske til 7000 m bjergene, men aldrig mere til et bjerg, hvor alle løber op. Jeg tror at min tilgang til bjergene stadig vil bevare sin fascination om 100 år, mens den sportslige tilgang formodentlig ikke vil have nogen tiltrækningskraft tilbage, fordi det er en mode, der er afhængig af strømninger i tiden - i vore dage. Det passer ikke rigtigt til mennesker. Mennesker søger - efter det umulige - efter det ukendte - din indre frygt, dine håb, dine glæder, vokser særligt hvis du går et sted hen, som du ikke kender. Du ved lidt, men du ved ikke alt. Hvis du vil vide alt, okay, så kan du træne som alle andre, i de her maskin-træningslokaler, og have det rart med det. Der er ingen forskel på at sidde der, og så klatre op af en boltet rute.

SS: *Er det du mener, at hvis du går ud i det ukendte, vil også det ukendte i dig selv træde frem?*

RM: Ja, der hvor den sidste konsekvens er døden. Hvis der ikke er nogen risiko for at dø, er der ikke noget eventyr. Eventyrets kunst er at komme tilbage, det er ikke at være succesfuld. Eventyr er at gå ud og risikere din røv og komme tilbage. For igen at rejse ud. Nogen gange med succes andre gange uden. Hvis du kun har succes, er der ikke tale om eventyr. En eventyrer der har succes med alle sine ekspeditioner, er per definition ikke en eventyrer. Jeg foretrækker de eventyrere som aldrig havde succes, som f.eks. Shackleton. Han er min favorit i Antarktis. Han

fejlede altid. I realiteten havde Nansen også kun succes en gang - i Grønland. Alle hans andre ekspeditioner nåede aldrig deres mål. Amundsen lykkedes mange gange - men han havde også mange fiaskoer, især i det nordlige.

SS: *Du talte også om, at man lærer sig selv at kende på en anden måde hvis døden er nærværende.*

RM: På en rummeligere måde. Du lærer naturligvis noget om din krop og har en fornøjelse ved det, på en svær sportsklatrerrute, også selvom den kun er 10 m høj. Jeg er egentlig ikke kritisk indstillet overfor den type klatring, jeg finder det bare ikke så menneskeligt, som den klassiske form for bjergbestigning. Jeg er en klassisk bjergbestiger, og jeg vil fortsat være en klassisk eventyrer. Jeg kommer aldrig til at forstå folk, som forbereder alting hele vejen for at slå rekord, for at gøre noget hurtigere - især ikke på de høje bjerge. Boulderering er en logisk aktivitet, selv små børn vil forsøge at komme op på små klipper, så ældre kan også have glæde af det. Når man skal op på højere klipper 30 - 40 m, er en form for sikring en nødvendighed. Men det boreboltede sikringssystem er nu også taget i anvendelse på de store vægge - det har ødelagt de store vægge - de store vægges værdi. Men den fysiske dygtighed der udfoldes i sportsklatring, er langt højere end for 20 år siden. Dengang havde ingen drømt om, hvad der er sket de sidste 20 år.

SS: *Sportsklatrer du?*

RM: Nej. Jeg var en meget god klippeklatrer i 1960'erne, men efter jeg mistede tæerne (RM mistede 7 tæer på sin første ekspedition til Nanga Parbat 8115 m, i 1970) kunne jeg ikke klatre på samme høje niveau. Jeg holdt ikke helt op med det samme, og jeg klatrer stadig nogle få lette klassiske klipperuter hvert år. Nu er alle de klassiske ruter i Dolomitterne tomme. Der er ingen som klatrer på dem mere. De er alle tomme - ingen kommer der mere. Du kan tage til Civetta (den højeste væg i Dolomitterne/1000m), og klatre den klassiske Solleder rute, uden at møde andre mennesker i ugevis. Det er meget mærkeligt. Alle klatrer på de små klipper i 5-6 små områder, hvor klipperne kun er 15 m høje og alle sikringer sidder i klippen - alle boreboltene. Når de laver førstebestigninger gør de det oppefra og ned, studerer klippen og forbereder alle grebene, de renser også klippen, hvis der er en løs sten smider de den ned. Til sidst klatrer de nedefra. Det er en helt anden tilgang til klatring end til klatring i bjerge. I virkeligheden er bjerge ikke er mulige at bestige oppefra. Det svarer til at man flyver ind til Nordpolen og derefter går ud. På Nordpolen er alle grupper undtagen en fløjet ud, de er gået ind og fløjet ud. Jeg taler her ikke om Scott og Peary. Wally Herbert traverserede Nordpolen i 1969, men 99% går ind og flyver ud fra polen. Men hvad er Nordpolen? Når man når Polen er man halvvejs i eventyret - det er en umulighed at flyve ud. Det viser bare at de der gør det overhovedet ikke forstår, ikke tænker selv, men at det hele for dem kun er et show for offentligheden. Den store offentlighed forstår heller ikke forskellen mellem på den ene side - at gå

til polen og flyve ud - eller at gå ind og gå ud. Den sidste måde repræsenterer den virkelige udfordring. Der er ikke nogen udfordring i at gå ind og flyve ud. Så kan man lige så godt tage konsekvensen og sige - Jeg flyver ind - og jeg flyver ud. Den virkelige udfordring er at gå ind og komme tilbage ved egen kraft.

SS: *Det lyder som om du mener der er to typer - de der forstår og værdsætter hvad eventyret handler om og så de som ikke tænker over hvad de egentlig foretager sig.*

RM: De der følger sportstrenden vil altid være flest, fordi det der har værdi i øjeblikket, er det med den højeste sværhedsgrad, og det kan man kun gøre med det maksimale sikkerhedssystem. De unge er interesseret i at lave den hurtigste bestigning. Det er dem som bestemmer retningen. Eventyret bliver mere og mere ødelagt. Nogle få vil stadig søge eventyret. Jeg nyder, at vi er færre og færre, og derfor har mere plads til vores spil. Forandringen er ikke noget problem for mig. Da jeg var ung havde jeg mange diskussioner, som også foregik i offentligt regi, aviser og blade etc. Da jeg var 20 år skrev jeg en artikel - "Murder of the Impossible" - den blev trykt i 1965, og det er sikkert den første artikel (den kom lang tid før Tejeda-Flores artiklen og før Yosemite etikken) som pointerer, at eventyret ikke kan fortsætte, hvis vi bruger al den teknologi der er til rådighed. Jeg mente at siden 1950'erne har de teknologiske muligheder overhalet de udfordringer, vi havde i verden. På det tidspunkt tænkte jeg kun i den retning, i forbindelse med

klippeklatring - men i dag kan jeg se, at det gælder hele verden. I dag hvor vi kan nå Nordpolen med en flyvemaskine, er den ikke nogen udfordring. Nordpolen er kun en teknisk udfordring nu ligesom det er en teknisk udfordring at rejse til månen, men vi er ikke teknikere. Lad teknikerne om den slags.

SS: Studerede du ikke til ingeniør da du var ung?

RM: Jeg blev sendt til den skole, så jeg var tvunget til at lære det. I virkeligheden havde det ikke min interesse, selvom jeg læste til bygningsingeniør.

SS: Det jeg hentyder til er, at når du siger, at vi ikke er teknikere, er det en sandhed med modifikationer.

RM: Jeg kører også bil og til daglig bruger jeg køleskab, dybfryser og andet, der hører til et moderne hjem. Jeg er ikke imod teknologi. Jeg mener bare, at teknologien siden 50'erne har overhalet udfordringerne. Derfor kan vi kun bevare nogen af vores udfordringer, hvis vi frivilligt begrænser brugen af teknologi. Den filosofi fulgte vi i min generation et stykke tid, selvom vi også var udstyrsfetichister. Når det de sidste par år er blevet muligt at krydse Antarktis og Arktis - (ingen har endnu krydset Arktis, men teoretisk er det muligt og det vil ske indenfor de næste par år) - så er det kun blevet muligt pga. forbedrede navigationssystemer, at vi har bedre kort, at vi har bedre informationer om vejret, at vi har lettere og bedre materialer, osv. De ting vi bruger, er færre og færre men af bedre kvalitet, så

vi er stadig udstyrsfetichister. Hvis man studerer historien om eventyr, og især klatring, er det historien om udstyrsfetichisme.

SS: Der har altid været diskussioner om, hvorvidt man skulle bruge nyt udstyr i klatring. I slutningen af forrige århundrede, havde alpinister diskussioner om hvorvidt man skulle bruge reb eller ej - om det var mod ånden i alpinisme. Det samme skete da isoksen, cramponen, og især boltene kom frem i 1920'erne. Som regel har tilhængerne af nyt udstyr vundet, og udstyret er blevet anvendt.

For så dage siden ringede jeg via satellit til Mount Everest base-camp med en mobil-telefon. Det fik mig til at tænke på om der overhovedet findes nogen mulighed for eventyr tilbage i slutningen af det 20'ende århundrede. Er man ikke nødt til at sætte sig i en kunstig situation, dvs. bevidst og overlagt, at undlade at medbringe de tekniske hjælpe- og sikkerhedssystemer, for at kunne opsøge eventyret. Da den norske polarforsker Fridtjof Nansen i 1893 lod sit skib Fram indfryse 3 år i polarishavet i håb om at drive med isen til Nordpolen var han slet ikke konfronteret med det spørgsmål - han brugte al til rådighed stående teknologi. Alligevel befandt han og hans besætning sig i allerhøjeste grad midt i eventyret. Er eventyret en mulighed i dag?

RM: Hvis vi foretager virkelige eventyr gør vi os selv til anakronismer. Du har ret - at lave reelt eventyr, er at gøre det i opposition til tiden, derfor er man en anakronist. Men, det er ikke nødvendigt at medbringe telefon. Telefoner er stadig

tunge - jeg har undersøgt det med henblik på vore Nordpols ekspeditioner. En telefon med sender vejer stadig 5-6 kg. Derfor besluttede vi, at vi ikke ville medbringe en. Nu har jeg den holdning, at selvom telefoner bliver lettere, vil jeg aldrig medbringe en på ekspedition. Telefoner er overalt, men de transporterer dig stadigvæk ikke, som biler og helikoptere. Franskmandene har bygget en meget let helikopter som teoretisk set kan nå op til toppen af Mt. Everest. Den vil dog ikke kunne lande på toppen. De har endnu ikke prøvet, fordi de nepalesiske myndigheder ikke ville tillade det.

SS: Er tiden lobet fra eventyret?

RM: Vi lever ikke mere i Nansens tid. De var meget heldige, men jeg syntes vi er heldigere, fordi vi kan foretage flere rejser i et liv, end man tidligere kunne. Vi kan flyve til Nepal - Hillary (førstebestiger af Everest) skulle sejle med skib i flere måneder. Det var også så dyrt for dem, at de sjældent kunne rejse. Da jeg begyndte med de store bjerge, havde de fleste klatrere kun råd til at klatre på et højt bjerg hvert femte år. Først i firserne blev det logisk at gøre 2-3 ture per år. I dag rejser professionelle eventyrere som jeg selv 5 gange om året.

SS: Tror du det forøger kvaliteten af oplevelserne?

RM: Nej, den øgede rejsefrekvens er kun et tilbageskridt. Muligheden for at lave rigtige eventyr bliver mindre og mindre, man burde ikke engang bruge ordet mere. Man er nødt til at træde ud

af sin egen samtid og opfinde sit eget eventyr. Vi opfinder vores egne eventyr. Vi går egentlig ikke til Nordpolen - vi går til et fiktivt sted. På den måde nærmer vi os en kunstigt skabt verden. Jeg er fint tilfreds med den situation, derfor er jeg også glad for at leve i denne tid. Jeg har ingen problemer med at sige - jeg lever i 1996 og ikke 1895, som Nansen gjorde. Jeg foretrækker denne periode. Det er muligt at lave et eventyr, der ligner det Nansen gjorde. Jeg har tidligere overvejet at lade mig sætte af i Polarishavet fra et russisk skib, vente et par år og så gå ind til polen og returnere til teltet.

Et fransk hold har planer om at sætte et skib fast i isen, som Nansen gjorde, men de vil skifte mandskabet ud hver 3 måned med helikopter. Det har intet med eventyr at gøre.

SS: Du har ikke selv mistet eventyrånden?

RM: Nej, jeg har stadig lyst til eventyret, også når jeg bliver ældre, på mindre bjerge. At blive ældre betyder at man mister kraft, at man bliver langsommere, at ens reaktionsevne forringes, så at tage på eventyr bliver lettere og lettere med alderen. Du laver ikke eventyr på det højest mulige niveau, men du kan gøre det for din egen tilfredsstillelses skyld indtil du er 90 år gammel. Den tilgang er ny og interessant for mig. I virkeligheden er vi eventyrere ikke mere opdagere. Verden er udforsket og det der er tilbage, kan vi lade forskerne og satellitterne om. Vi kan kun gå ud i vildnis og udforske lidt af os selv - vores psyke.

Dansk Bjergklub nr. 3. 1996.